

ma sem másként folytatni, mint ahogy az 1937-es debreceni fiatalok folytatták lapjuk címével: Tovább!

Tovább azon az úton, amelynek kezdeteinél Petőfi és Kossuth állottak. Tovább azon az úton, amelyet a Horthy-fasizmus rettenetes negyedszázada sem tudott eltorlaszolni az emberségért és a magyarságért küzdeni kész harcosok előtt. Tovább azon az úton, amelyet — most már végérvényesen — megnyitott a magyar dolgozó nép előtt 1945 áprilisa. Tovább azon az úton, amelyen most már valóban megbont-hatatlan szövetségben halad a felszabadult munkásosztály vezetésével a szocialista parasztság, a néphez hű értelmiség, a fejlett szocialista társadalom építésén fáradó egész dolgozó népünk. Tovább a marxizmus—leninizmus és a proletár inter-nacionalizmus útján!

Féja Géza:

A Márciusi Front

Március 14. napja valamikor, negyven évvel ezelőtt csakugyan vigília volt, gyöt-relmes töprekedés, hogy másnap, március 15-én megszületik-e, amit vártunk? Az Egyetemi Kör felhívására a Múzeum-kerbe vonulnak azok, akikben a nép s a nemzet szíve dobog. Vajon erősebbek-e belső tartalékaink, mint a félelem és a kö-zöny? A nép még egyszer kockára teszi mártírtestét? Még egyszer kigyújtja meg-gyötört lelkét? Piros ihletet lehel belénk, hogy elődeinkhez és az ünnephez méltóan tudjunk szólani?

Bevallom, barátaimmal együtt kételkedtünk az ünnepség sikerében, már azért is, mert Nyugat felől vészfelhők sorakoztak az égen, s valahol messze már hal-latszott a harci szekerek dübörgése. Fél órával az ünnepség előtt hárman, a meg-hívott szónokok a Múzeum kávéház ablakából lestük, vajon népáradat indul, vagy csupán kíváncsi bámészkodók merészkednek a színhelyre? És csoda történt. Csoda? Nem, csodánál több. Csak jött és jött a tömeg, mindennemű rendezés és irányítás nélkül, önként, éreztük, hogy hozza, küldi valami. De miben rejlett ez a titokzatos-nak tetsző láthatatlan erő? Ideje, hogy nevén nevezzük: a századokon keresztül el-tiport, elsikkasztott magyar forradalom tüze csapott fel egy pillanatra a hamu alól. Nem megyek túlságosan messze, csupán a századfordulóhoz térek vissza. Az 1900-as években *Ady* és társai tisztán látták, hogy népünk, a budapesti munkásság csakúgy, mint a tisztántúli szegény parasztok egyaránt felkészültek a forradalomra. És 1918 őszén az immár halálos beteg *Ady* gyújtott még elegendő erőt történelmünk egyik legfélelmetesebb vádbeszédének elmondására: uraink azért hajsolták népünket a világháborúba, mert csakis így bírták megcsapolni forradalmi vérét. A két világ-háború között azután már irgalmatlanabban törték ennek a népnek a testét s a lelkét. És mégis, mégis csodánál több történt ezen a délutánon.

Allottam a kiugró erkélyen, és nem tudtam betelni a látvánnyal: alattam a még néma, de viharzásra kész tenger. Am bemerészkedett a Múzeum-kertbe az ellen-forradalom is zavargásra és botrányokra készen, hogy rendőri beavatkozást provokál-jon ellenünk. De a tányérsapkás ifjak egyre inkább összeszorultak, minden oldalról munkásifjúság vette körül őket, nagyon szerények és csöndesek lettek, mert törpe kisebbséget alkottak. Am egyszerre rendőrtisztek siettek felénk föl az erkélyre, él-ükön magából kikelve egy aranygalléros, és izgatott hangon fenyegetőzni kezdett, hogy az Egyetemi Kör haladó diákjait teszi felelőssé, ha a szélsőjobboldaliak zavargásba kezdenek. Nem reájuk — a mi fegyelmezett tömegeinkre sújtott volna a kard, ütött volna a kardlap: ilyen igazságérzet uralkodott nálunk akkoriban. A rendőrtisztek kár volt aggódni, a tányérsapkások némán túrték még azt is, midőn beszédem végén feléjük fordultam és történelmi felelősségükre figyelmeztettem őket.

Győztünk, de a diadal öröme gyöttrő fájdalommal küszködött bennem. Örültem, mert a többség még mindig, még most is a miénk volt, ugyanakkor nem tudtam elfojtani egy kínzó gondolatot. Igazolva láttam régi hitemet, hogy a 30-as évek elején megteremthették volna a népi erők nagy önvédelmi frontját a Nyugat felől egyre közeledő veszedelem ellenében. Ennek előfeltétele azonban az a népi demokrácia

lett volna, melyet már a 20-as években meghirdettünk. Valótlan, hogy hiányzott a forradalomra elszánt nép. A nép megvolt, csak a forradalmat kirobbantó történelmi hős hiányzott, a lángoszlop, akit követelhetett volna.

Sokszor elhangzott a vád, hogy a Márciusi Frontot vezető népi írók csupán a szegény parasztságot tekintették népnek és egyedül az ő történelmi érdekeikért küzdöttek. A Múzeum-kertben tartott gyűlés éppen az ellenkezőjét igazolta. Budapest népe azonnal átértette, hogy érte éppen úgy fölkeltünk, mint a parasztságért. A főváros ifjúságai pedig éppen a Múzeum-kertben tartott gyűlés után közeledtek, majd csatlakoztak hozzánk. A vidéki városokról sem feledkeztünk meg. Itt, Debrecenben született meg a legbátrabb, legforradalmibb szervezetünk. De csatát nyertünk Pécsen is, ahol az egész szélsőjobboldal felvonult ellenünk.

Tagadhatatlanul a szegény parasztságért küzdöttünk a legelszántabban, de ez az osztály volt a legárva, se pártja, se érdekeit védő szervezete: egyetlen szószólója voltunk, és sebeit stigmaként viseltük. Kérdem: nem volt egyetemes emberi ügy, mindön süllyedő falvakba, névtelen pusztákra gyalogoltunk, hogy hiteles híreket hozunk a népsorsról? De nem csupán mi mentünk a szegény parasztság felé, ő is elküldötte segítségét kérő követeit. Hetvenéves, fehér fejű parasztember keresett fel Budafoki úti lakásomon. Hévíz járt, régi módon, ingben és bő gatyában érkezett, nem szólt, csak megfordult, levette ingét és megmutatta a csendőrpuskatusok ijesztő nyomait. Tudták a parasztságból felkapaszkodott csendőrök, hogy apáik, őseik végtelen sorát kínozták és gyalázták meg? Nem kellett ezt a büntetést és az öreg paraszt keservét tovább kiáltanom? Bizony mondom: amit a parasztságért cselekedtünk, nem volt egyoldalú rokonszenv, de lázadás az egész emberért és tiltakozás mindenemű emberi kiszolgáltatottság ellen. Márciusi Front volt ez is a javából.

Végül föl kell vetnünk a kérdést: felmutatott-e Márciusi Front tényleges történelmi eredményt? Még egy esztendő sem telt el és Kecskemétre máris új találkozót hirdettünk. Távolról sem egyéni elhatározásból vagy csoportérdekből cselekedtünk, a találkozót az a társadalmi hullámverés követelte, mely működésünk nyomán keletkezett. A református Soli Deo Gloria egyesülettől a szociáldemokrata ifjúsunkáskorig, a katolikus Emericanától a szabadkőművesekig szervezetek, egyesületek, politikai csoportok, lapok, folyóiratok, kiemelkedő közéleti személyek tudatták csatlakozásukat. Ismét több történet a csodánál: a baljós időben önmagától megteremtődött a Magyar Népfront. A rendőrség azonban már alakuló megbeszélésünkre lecsapott és szétszórta. Ezzel a magyar királyi kormány az öt szolgálo államrendőrséggel a népi-nemzeti önvédelem egyik utolsó hídfőjét rombolta le. De kérdem, hol vannak ezek a magyarságukból és emberségükből kivetkezett figurák? Nevüket és emléküket legfennebb elretentő példaként emlegetjük. De új hídfők épülnek és Március él, tüze-fénye halhatatlan, mint a nap, a csillagok.

Pintér István:

A KMP és a Márciusi Front

A harmincas évek közepén választás előtt állott a magyar kormányzat. Vagy vállalja a szövetséget a hitleri fasiszmissal és belekergeti az országot egy újabb katasztrófába, vagy a demokratikus átalakulás útjára lépve kísérletet tesz a nemzet megmentésére. A választás persze nem volt ilyen egyszerű. A hivatalos Magyarország ekkor már jórészt Hitler elkötelezettje volt. Terve valóra váltásához szeretne volna, ha minél nagyobb tömegeket, főleg az ifjúságot felvonulathatja. A magyar fasiszták ezért nyúltak olyan eszközökhöz, amelyek segítségével céljukhoz közelebb jutnak. Ezért kísérelték meg 1848-at és március 15-ét is kisajátítani.

Negyven évvel ezelőtt a magyar fasiszták a reakciós diákszervezetek — a Tural, a Hungaria és mások — a magyar népnek az 1848–49-es szabadságharc iránti érzelmi és eszmei rokonszenvét igyekeztek felhasználni a náci mintájú fasiszta tömegmozgalom kibontakoztatásához. A fővárosban, a vidéki egyetemeken — többek között itt Debrecenben — megrendezett fasiszta diákünnepségeik azonban mind botrányba fulladtak.